

Te hoge werkdruk jonge specialist

Hard werken hoort erbij of toch niet?

Vooralsnog houden oudere generaties specialisten de hoge werkdruk in stand en dragen ze die cultuur over aan de jongeren. Volgens de LAD is het een kwestie van cultuur én geld. "Niet alleen is het ongezond voor de arts, het komt ook de kwaliteit van de zorg niet ten goede." Intussen houdt de jonge specialist zijn mond.

Wie niet bereid en in staat is om zowel mentaal als fysiek tot het uiterste te gaan, heeft niets te zoeken in bijvoorbeeld chirurgie, cardiologie, gynaecologie, kindergeneeskunde of spoedeisende hulp. Medisch specialisten in loondienst werken langer dan de gemiddelde werknemer: 45 uur per week tegen nog geen 40 uur door niet-medici. In de praktijk werken veel specialisten over, zeker jongeren, want die moeten zich nog bewijzen. Maar zeggen dat je het te druk hebt en dat je veel overuren maakt, is not done. Dat blijkt bij navraag

onder medisch specialisten en specialisten in opleiding. Iedereen vindt dat hard werken erbij hoort en er iets van zeggen wordt al snel gezien als klagen. Deze cultuur leren medisch specialisten al vroeg aan. Opleiders stimuleren de arts in opleiding tot specialist (aios) om zich te profileren. Dit kan door activiteiten naast de studie te ontplooiën, zoals onderzoek. "Je kreeg hogere beoordelingen als je zonder morren meer werk op je nam", zegt Eline, die tijdens haar basisopleiding in het oosten van het land op de afdeling chirurgie werkte.

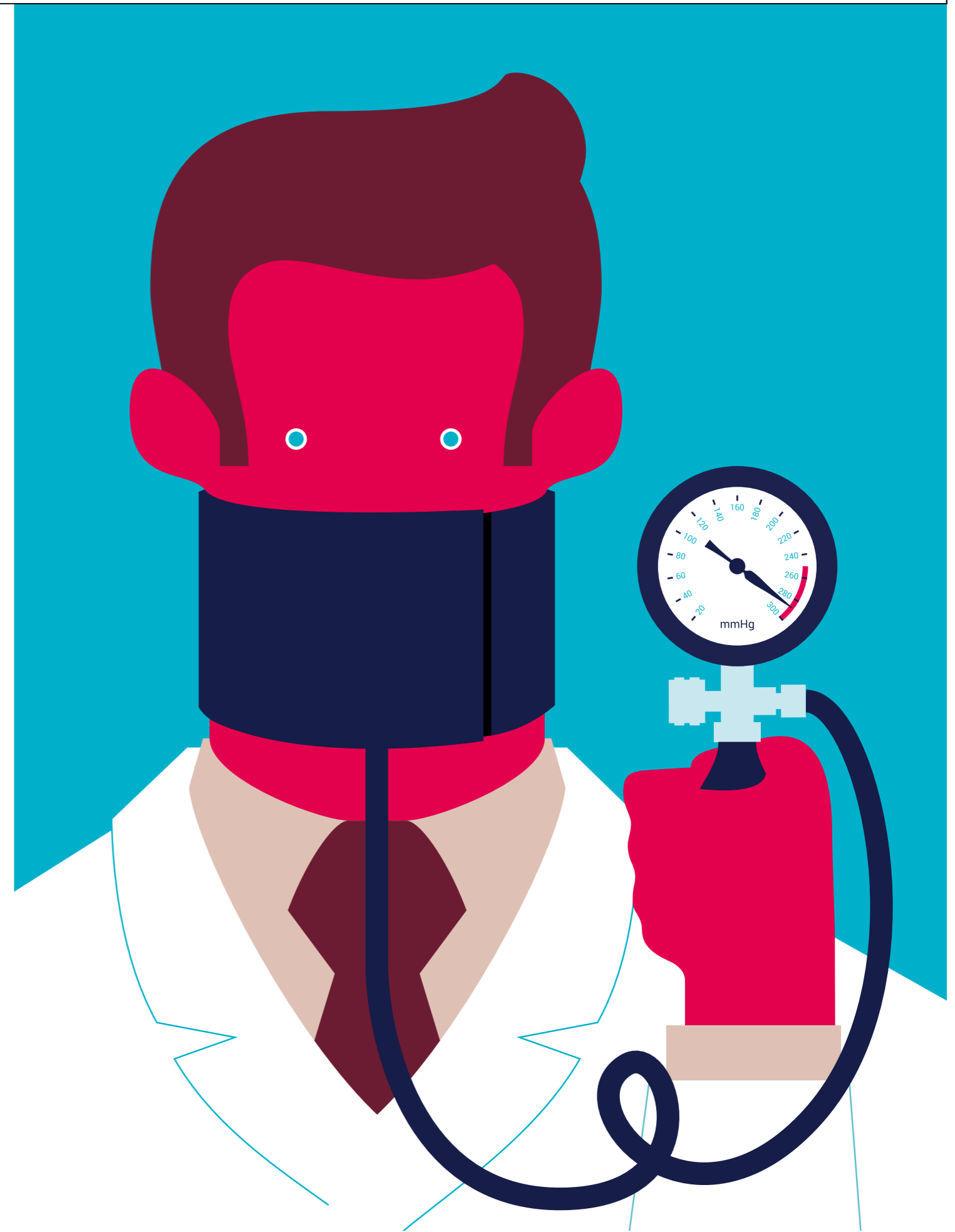
Spoedeisendehulparts Mara is opgeleid op een van de drukste SEH-afdelingen, in het westen van het land. De lange werkweken in combinatie met

een onderzoek én een druk privéleven vielen haar zwaar. Maar klagen doet ze niet. "Specialisten zullen niet gauw zeggen dat de werkdruk te hoog is, omdat ze bang zijn dat dit nadelig kan uitpakken bij sollicitaties. Men zou kunnen denken dat je de druk van een fulltime baan niet aankan en niet bereid zou zijn nevenactiviteiten te ontwikkelen."

Volgens Mara zijn er ook ziekenhuizen die de aios bij binnenkomst al vragen of hij fulltime of parttime wil werken, omdat bekend is dat de werkdruk voor specialisten in opleiding hoog is. "Maar overwegen om parttime te werken voelt vreemd, omdat er dan nog steeds meer dan 40 uur per week wordt gewerkt. De resterende tijd wordt namelijk gevuld met nevenactiviteiten, zoals onderzoek."

Burn-out

Arts-assistenten werken tijdens een dienst te veel uren achter elkaar en nemen tussen de diensten door te weinig rust. In 2004 constateerden inspecteurs van de toenmalige Arbeidsinspectie (inmiddels Inspectie SZW) overtredingen op het gebied van werk- en rusttijden van arts-assistenten bij 60 procent van de ziekenhuizen. In 2008 bleek 80 procent van de gecontroleerde ziekenhuizen de >

> regels te overtreden. De Inspectie stuitte op situaties waarin arts-assistenten tot wel 21 uur achter elkaar werkten.

De gevolgen van die werkdruk kwamen in 2009 naar voren in een onderzoek van psycholoog Jelle Prins. Daaruit bleek dat iets meer dan 20 procent van de aiossen een burn-out had. Prins, die promotieonderzoek naar burn-out onder specialisten in opleiding deed aan de Rijksuniversiteit Groningen, denkt dat de stress niet alleen wordt veroorzaakt doordat ze te veel uren maken. “Ze zijn in opleiding, ze werken in een ziekenhuis en ze doen vaak ook nog onderzoek. Daarnaast veranderen er op privévlak allerlei dingen, zoals het aangaan van een relatie, een verhuizing en het krijgen van kinderen. Ze hebben er moeite mee om alle ballen tegelijk in de lucht te houden en lopen daardoor een groot risico op een burn-out.”

Prins heeft wel de indruk dat de situatie sinds zijn onderzoek is verbeterd, omdat ziekenhuizen er beter op letten dat het aantal uren niet de spuigaten uit loopt. Hoewel ook de Inspectie SZW dit in 2013 constateerde en er sinds enkele jaren officieel grenzen bestaan aan het aantal uren dat arts-assistenten mogen werken (zie kader), leeft volgens De Jonge Specialist een significant deel van de ziekenhuizen de wet niet na. Daarom gaat de beroepsorganisatie in 2015 een grootschalige enquête uitzetten om de problemen rond werkdruk, stress en burn-out in kaart te brengen. Vicevoorzitter Chella van der Post: “We vinden het belangrijk dat we meer te weten komen over hoe jonge specialisten hier tegenaan kijken, zodat de discussie openlijk kan worden gevoerd.”

Kwestie van cultuur

“In het ziekenhuis waar ik werd opgeleid, was het normaal om zeker een halve dag per week langer te werken, en daarnaast elke dag een uur langer”, zegt Mara. “Niemand hield die uren bij.” In het ziekenhuis waar Eline werkte moest dit officieel wel, om te voorkomen dat de aiossen te veel werkten, maar het gebeurde niet. “De ‘oudste-assistent’ (hoofd van de arts-assistenten, red.) drukte ons op het hart de overuren niet op te schrijven, omdat het ziekenhuis dan in de problemen zou raken met de Inspectie vanwege het overschrijden van de urennorm. Dat zou tot

Maximaal aantal uren

Voor arts-assistenten geldt sinds 2011 de Arbeidstijdenwet. Zij mogen per week maximaal 48 uur werken. Voor medisch specialisten is eerder dit jaar in de Arbeidsvoorwaardenregeling Medisch Specialisten in dienstverband (AMS) vastgelegd dat zij per week 45 uur mogen werken, plus maximaal 7 uur tijdens diensten. Verder geldt dat alle werkzaamheden van medisch specialisten binnen deze uren moeten vallen, dus ook managementtaken of opleidingsactiviteiten. De LAD en de Orde van Medisch Specialisten ontwikkelen een instrument waarmee artsen de benodigde capaciteit voor hun vakgroep kunnen bepalen. Hiermee kunnen ze het gesprek aangaan met de raad van bestuur en duidelijk maken welke werkzaamheden met de bestaande formatie kunnen worden verricht.

boetes leiden. Dus schreven we allemaal op dat we 48 uur per week werkten.”

Ook Caroline van den Brekel, directeur van de Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD), constateert dat er specialisten in dienstverband zijn die structureel overwerken. Volgens haar is dit een kwestie van cultuur én van geld. “Er is veel druk op de financiën van ziekenhuizen, zeker sinds ze met zorgverzekeraars onderhandelen over de zorginkoop.” Toch moeten ziekenhuizen met zorgverzekeraars praten over meer geld voor voldoende personeel, vindt Van den Brekel. “Als we echt willen dat medisch specialisten in vaste dienst hun werkzaamheden binnen een 45-urige werkweek uitvoeren, dan moeten er gewoon meer artsen bijkomen.” Niet alleen is het ongezond voor de arts in kwestie om veel over te werken, zegt ze, het komt ook de kwaliteit van de zorg niet ten goede. Als het aan haar ligt, houden artsen zich aan het maximaal aantal uren dat is afgesproken in arbeidsvoorwaardenregelingen.

Vooralsnog houden de oudere specialisten de hoge werkdruk in stand en dragen ze die cultuur over aan de jongere

specialisten. Dat jongeren veel werkdruk ervaren, vinden de oudere generaties doorgaans overdreven. “Ik stoer me eraan als ik jonge specialisten hoor mekkeren over de lange werkdagen”, zegt Angela Maas, al 27 jaar cardioloog en sinds 2012 hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen. “Tegenwoordig mogen ze overwerk compenseren, toen ik net begon als specialist moest ik gewoon doorwerken. Als je specialist wordt en ambitieus bent, dan moet je veel tijd in dit werk steken. Wij specialisten zitten aan de goede kant van de streep. We oefenen een geweldig vak uit en worden daar ook goed voor betaald. Ik heb dan ook geen boodschap aan geklaag van jonge collega’s.”

Toch is juist die hoge werkdruk een van de redenen dat Eline heeft gekozen voor een loopbaan als huisarts. “Ik heb ook nog een leven naast mijn werk en ik besteed graag tijd aan mijn hobby’s”, zegt ze. “Als huisarts heb je bovendien meer tijd om aandacht te besteden aan de mens achter de patiënt.” Ook spoedeisendehulparts Mara vond de werkdruk te hoog en besloot op een goed moment om tijdens haar opleiding parttime in plaats van fulltime te gaan werken in het ziekenhuis.

Energie en voldoening

Hoewel ze veel heeft moeten laten toen ze nog in opleiding was, zegt Mara dat ze er tegelijkertijd veel energie en voldoening uit heeft gehaald. Ze wil dolgraag aan het werk nu haar opleiding afgerond is. Maar wel fulltime, want ze verwacht een minder hoge werkdruk dan toen ze nog in opleiding was.

Chella van der Post van De Jonge Specialist weet dat de werktijden in ziekenhuizen met regelmaat worden overschreden, maar ziet ook de andere kant: “Aiossen hebben een enorme intrinsieke motivatie. Het maken van veel uren is ook een investering die ze graag doen om een betere dokter te worden.” <

Huisarts in opleiding Eline en specialist Mara willen niet onder hun eigen naam worden geciteerd. Hun echte namen zijn bij de auteur bekend. Andere jonge specialisten die zijn benaderd, wilden niet meewerken uit angst als zeurpiet over te komen.